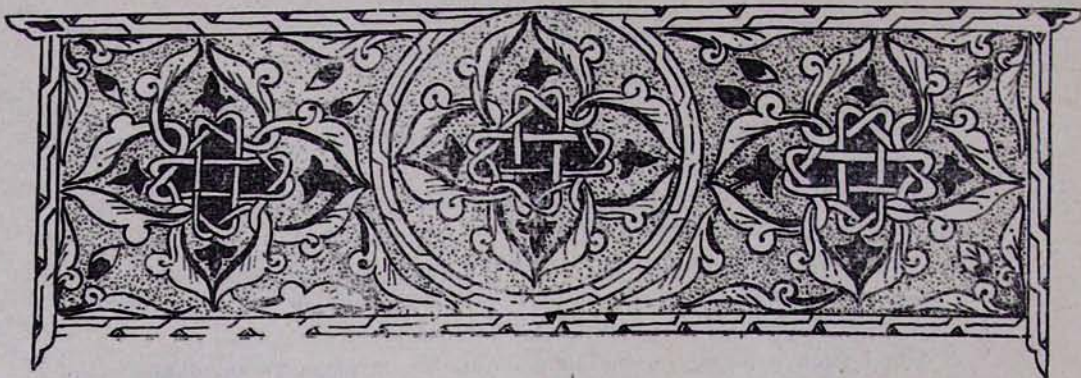

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴ Տ. ԶԱՎԵՆ ԱՐՔԵՊՍ.
ՉԻՆՉԻՆՅԱՆԻ ՔԱՐՈՋԸ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ
(8 մարտի 1987 թ.)

«Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ,
ամէն»:

«Թշնամի իմն եղէ ձեզ, զի ստոյգն խօսեցայ» (Գաղ. Դ 16):

«Ավետարանը ձեզի քարոզելուս, պատմելուս համար ձեզի հակառակորդ, թշնամի մկատվեցա», կրսե Պողոս առաքյալ:

Սիրելի հավատացյալ քույրեր և եղբայրներ, Մեծ պահոց կիրակիները գեղեցկորեն ընդելուզված են իրարու՝ հետզհետե իրենց տրամաբանական ավարտին հանգելու և այդ շրջանին հոգեպէս պատրաստված հավատացյալները հասցնելու համար Տիրոջ՝ Հիսուսի Քրիստոսի հրաշալի Հարության տոնին: Եկեղեցւո եռամեծ հայրապետները Մեծ պահոց այս շրջանը հատկապէս հաստատած են, որպէսզի հավատացյալները հոգևոր պատրաստությամբ, զոյջումով և ապաշխարությամբ առ Աստված դառնան: Այդ շրջանին եկեղեցւո սրբապատկերները, խորանը (որ կխորհրդանշէ երկինքը և երկնային ողորմությունը) կծածկվին, որպէսզի Ս. Զատկի նախօրյակին վերաբացվին, և երկնքի առատ ողորմությունը բաշխվի հավատացյալներուն: Այս շրջանին կկարդացվին աղօթքները, ինչպէս Արևազալի ժամերգության, Շաշու ժամու, Խաղաղական, Հանգըստյան արարողությունների առնել:

Պահեցողությունը Աստված ինքը հաստատեց. «Որ զօրէնս սրբութեան պահոց մախ ի դրախտին հաստատեցէր»: Ցայսօր կարդացված շարականի հեղինակը կրսե. «Ով Տեր, պահեցողության օրենքը կամ սրբության այդ օրենքը դուն մախ դրախտին մեջը հաստատեցիր»:

Մեծ պահոց կիրակիները կհիշատակվին հաջորդաբար: Անցյալ կիրակի Բուն Բարեկենդան էր, այս կիրակի՝ Արտաքսման. և այսպէս հետզհետե կհիշատակվին Անանակին, Տնտեսին, Դատավորին, Գալղատյան, Ծաղկազարդի և Զատկի կիրակիները: Արտաքսման կիրակի օրը կնշվի հիշատակը մեր նախածնողքին դրախտն արտաքսվելուն: Անոնք երկնային դրախտին մեջ հաստատված՝ կապրելին երանական վիճակի մը մեջ: Աստված պատվիրած էր իրենց չմոտենալ արգիլված պտուղին: Բայց անոնք մտիկ չըրին Աստուծո պատվիրանին, մեղանչեցին և արտաքսվեցան դրախտն: Եվ ո՛վ չի գիտեր, թե մեղքին թոշակը մահն է: Այսպիսով մեր նախածնողքին միջոցով մահը այս աշխարհ մը տալ:

Ադամն ետքը Հիսուս Քրիստոս եկալ աշխարհ՝ մահը վերացնելու համար: Ադամով մահը աշխարհ մտալ, Քրիստոսով մահը աշխարհն վերցվեցալ: Ահա այս մեծ դասն է, այս պատգամն է, որ Ար-

տաքսման կիրակին ավետարանական ընթերցմամբ կերեր ի սիրտ և հունկն հավատացելոց:

Սիրելի եղբայրներ և քույրեր, Աստված սեր է և ճշմարտություն: Ամեն ոք, ամեն հավատացյալ պարտի հետևիլ այս ճշմարտության: Ո՛վ չի գիտեր, թե ֆիզիկական կյանքի մեջ վախճ ինչ է. անծանոթին երկյուղն է, բայց հոգևոր կյանքին մեջ ադիկա Աստուծո պատվիրաններեն հեռանալ կնշանակե: Մենք ոչ թե Աստուծո պատվիրաններեն կխուսափինք, այլ այն ցավեն, որ գինն է ճշմարտության: Իմ այս խոսքերը կուզեմ օրհնակներով բացատրել: Կպատահի, որ մեզմե որևէ մեկուն ատամը ցավի և պետք ունենա զայն բաշել տալու: Նախ կվարանի, վասնզի պիտի ցավի: Բայց ատամը բաշելեն ետքը անոր քարերար ազդեցությունը պիտի զգա: Անանկ ալ մեր մեջ չարություն, անպիտանություն, հոռի միտումներ, քեն, ոխ, ատելություն, մախամ, որկրամոլություն, բոջախոհություն արմատ արձակած են, նույնիսկ մեր բնության մաս կազմած են: Զանոնք արմատախիլ ընել, մեզմե ի բաց վանել՝ ցավ կպատճառե, հետևողական աշխատանք կպահանջե: Ծատ մարդիկ կան, որոնք ֆիզիկական աղտեղության մեջ կապրին: Եվ ինչպես որ ֆիզիկական աղտեղության մեջ ապրող մարդիկ կան, այնպես ալ շատ է թիվը անոնց, որոնք հոգեկան աղտեղության, այսինքն մեղքի կյանքին մեջ կշարունակեն ապրիլ: Աստված կատարյալ է և չի հանդուրժեր անկատարության: Եթե ան մեր մեղքերուն վերաբերմամբ ազատամիտ ըլլար, այս աշխարհ պիտի չգար մարմնամալու, մարդամալու և զմեզ փրկելու համար: Եվ արդեն առ ոտս խաչին կեցողները աղաղակեցին և ըսին. «Իջցե ի խաչէ յայդմանէ, և հաւատացուք դմա» («Թող իջնէ այդ խաչեն, որպէսզի հավատանք ադոր»): Որովհետև անոնք փրկիչ մը չէին ուզեր, այլ ուսուցիչ մը, այսինքն կուզեին իրենց մեղքերուն մեջ մնալ, հարատեւ, որովհետև արդարացման ճանաւապարհին մեջ մտնելը ճիգ, ջանք, աշխատանք կպահանջե: Գիտակցի, զգալ մեղավոր ըլլալը և ուզել անկե դուրս գալ՝ կնշանակե արդեն արդարության մեջ մըտնել, իսկ գիտնալ ճշմարտությունը, գիտնալ արդարությունը, գիտնալ սրբությունը և հեզմել ու արհամարհել զայն՝ սատանայական է:

Կարճ պատմությամբ ուժեղ և ուսանելի օրհնակ մը կուտա Ավետարանը և կըսե. Օր մը երիտասարդ մը ներկայացաւ Հիսուսի և ըսաւ. «Բարի Վարդապետ, ի՞նչ

պետք է ընեմ, որ երկնքի արքայությունը ժառանգեմ»: Հիսուս պատասխանեց. «Ինչո՞ւ ինձ բարի կըսես, որովհետև Աստված է միայն բարի», այսինքն՝ իմ բարությունս աստվածային է: Եվ որովհետև, կհավելու Ավետարանը, այս երիտասարդը հազարավոր թելերով՝ հոռի ցանկություններով, հարստությամբ և այլն, աշխարհին կապված էր, չկրցաւ Տիրոջ՝ Հիսուս Բրիստոսի ետևեն երթալ:

Այս աշխարհի ծանրությունները մեզ ներքև կբաշեն: Ծշմարտությունը խոստովանիլ՝ ցավ պատճառող է, դատապարտող է: Երբ որ Պողոս առաքյալ Ավետարանը քարոզեց, ըսաւ. «Ձեզի ճշմարտությունը խոսեցաւ և ադոր համար ձեզի հակառակորդ եղաւ, ձեզի թշնամի եղաւ»: Մարդիկ չեն ուզեր ճշմարտության դեմ-հանդիման գալ. ադիկա ցավցնող է, որովհետև կպատահէ իրենց հոռի ընթացքը փոխել և, բնականաբար, ճիգ, ջանք, աշխատանք, հարատևության ոգի կպահանջե: Մարդիկ չեն սիրեր ճշմարտությունը, երբ կիմանան, թե իրենց մեղքերը ծանոթ են այլոց: Անարդար մարդիկ կհեզմեն, կծաղրեն բարիները, վասնզի բարին չար մարդոց հերքումն իսկ է:

Դարձյալ Ավետարանն հիմնալի օրհնակ մըն է Հերովդես թագավորի պատմությունը: Երբ որ մարգարեներու վերջինը և առաքյալներու առաջինը՝ Հովհաննէս Մըրտիչ, Հերովդեսի պալատը կանչվեցաւ որպէսզի այնտեղ քարոզէ, ան շատ կարճ, բայց ցնցիչ կերպով մատնացուց ըրաւ թագավորը և ըսաւ. «Արդար չէ, բնավ ճիշտ չէ, որ եղբորդ կնոջ հետ կենակցիս»: Եվ նույն հետալն շղթաներու մեջ դրվեցաւ և ապա գլխատվեցաւ: Չարերը չեն կրնար հանդուրժել բարիներուն և ուրեմն կուզեն զանոնք մեջտեղեն վերցնել: Ժիշտ ինչպես ավագակները, որոնք կգործեն մութին մեջ և չեն աստիճան, որ քրքնիչներու լուսարձակները իրենց վրա բացվին: Երբ գորշ գույնով զավաթի մը մեջ քիչ ջուր դնենք և նայինք, կտեսնենք, որ ջուրը գորշ կերևի, բայց գիտենք, որ այդպես չէ: Երբ Աստուծո ողորմությունը, Աստուծո անսահման բարությունը, Աստուծո ճաշմարտությունը մեղավոր մարդերուն մարմնին մեջ մտնե, կփոխակերպվի ըստ մեղավորներու և կդառնա վրիժառություն:

Սիրելի հավատացյալներ, անհրաժեշտ է մեր մեղանշումներեն դուրս գալ, հոռի սովորություններն ու վարժությունները ի բաց վանել: Մեծ պահոց բառաստօրյա այս ջրը-ջանը հաստատված է հատկապես ինքնաքննության, զիղջի, ապաշխարության և

առ Աստված դառնալու համար: Պատմության ընթացքին ճշմարտությունը մեկ անգամ անձնավորվեցավ, և աղիկա եղավ այն ատեն, երբ Հիսուս ըսավ. «Ես եմ ճշմարտություն և կյանք»: Հայնմհետե դադրեցավ ճշմարտություն ըլլալն և դարձավ կրոնական, փիլիսոփայական դրություն, կյանքը ապրելու եղանակ, կյանքը ապրելու կերպ: Եվ ասոր համար չէ՞, որ կրես Հիսուս. «Որ ունիցի ունկն լսելոյ, լուիցէ» («Ով որ ականջ ունի լսելու, թող լսէ»), «և որ լսէ զբանս իմ, եկեսցէ զկնի իմ» («և ով որ կլսէ իմ խոսքերս, իմ ետևես պետք է որ գա»): Դուրիմ է բոլորիս համար երևակայել սարավանջին վրա կամ հովիտին մեջ արածող ոչխարներու հոտը: Կպատահի, որ անոնցմե ոչխար մը կամ գառնուկ մը ջրախառն փոսի մը մեջ իյնա: Այնտեղ կմայն, որպեսզի հովիվը գա և զինքը այդտեղեն դուրս հանե, որովհետև այդ ցեխաջուրը գառնուկին տեղը չէ: Եվ իրոք հովիվը կուգա վերցնելու գան: Մենք ալ՝ բանավոր էակներս, երբեմն մեր գործած հանցանքներուն, մեղքերուն, թերություններուն, վրիպումներուն բացա՞ փութերուն մեջ կիյնանք: Մեր Փրկիչը միայն, իբրև հովիվ, իր ձեռքը կերկարե՞ մեզ մեր մեղքերուն մեղեդությունեն դուրս հանելու և արդարության աստիճաններեն սանդղամատ առ սանդղամատ առ Աստված բարձրացնելու համար: Բայց մենք՝ մարդկային արարածներս, միշտ ինքզինքնիս կարդարացնենք կամ արդարացնելու կերպ մը կգտնենք առ այն, որ, այո, մեր թերությունները, ասիկարությունները, մեղքերը, սովորությունները, որոնք մեզ կառաջնորդեն կորստյան, բաց պիտի վանենք, արդարության ճանապարհին մեջ պիտի մրսենք, բայց տարիները կանցնին, ժամանակը կաահի, և մենք կմնանք մեր վարժության տիղմին մեջ, մեր մեղքերուն մեջ: Կրնա՞ ըլլալ, որ մարդ խոշոր գետի մը մեջ իյնա և գետին սահանքը զինք ստուգապես մահվան տանելու պարագային իրեն երկարող ազատարար ձեռքը մերժե: Անշուշտ ոչ: Բայց մեղքերու փոսին մեջ ինկնող հավատացյալը երբեմն իր Փրկչին ազատարար ձեռքը չընդունիր: Ոչխարը անբան է, իր մայրնով հովիվը կկանչե, իսկ մենք բանականությամբ ստեղծված Աստուծո արարածներն ենք, չարը գիտենք, բարին գիտենք, բայց տևաբար կմիտինք չարը գործելու: Այդպես չեղա՞վ մեր նախածնողքին պարագան, երբ պատմության դրախտին մեջ կգտնվեն: Անոնք Աստուծո

պատվիրանը անաստեցին, հաստատված պահեցողությունը առ ոչինչ սեպեցին և մահը մոցուցին այս աշխարհ: Մենք ևս, մեր ակումներով, մեր որկրամոլությամբ մեր գերեզմանը կփորենք: Եվ ինչպիսի՞ մեղքերով Փրկչին մեզի երկարող ձեռքը կմերժենք, ճշմարտության ձայնը չենք ուզեր լսել:

Միրելիներ, աշար, Արտաքսման կիրակի օրը, հանդիսավորությամբ եկանք Միածնի իջման հայոց այս սրբատեղին, որպեսզի մեր սրտերը բանանք երկնավոր մեր Հորը ճշմարտության, բարության, արդարության, գթության և ողորմածության՝ ըսելու համար. «Ո՛վ Տեր, մեզ մաքրագարդե, ներքանպես շնորհագարդե, որպեսզի կարենանք արդարացյալ հոգիով քեզի գալ՝ ժամանակելու արքայությունը, որ ժամանակներու սկիզբեն հաստատեցիր մեզ բոլորիս համար: Անառակացյալ զավակներու մմահ քեզի կուգանք, որպեսզի վերստին արդարության պատմության հագցնես մեզի, սրբության մատանին անցնես: Ո՛վ Տեր, կաղաչենք քեզի, որ սուրբ և անմահ այս պատարագի միջնորդությամբ և Սուրբ կույս Աստվածածնի բարեխոսությամբ խաղաղությունը շնորհես Մերձավոր Արևելքի երկրներուն, ուր բազմահազար հայեր կապրին. Հայոց աշխարհի սահմանները միշտ անվտանգություն մը պաշտպանես և մեր ժողովուրդը հառաջադիմության և շինության մեջ պահես: Ո՛վ Տեր, մեր աղոթքներուն միմունջները որպես խումկ երկինք կբարձրացնենք, որպեսզի առողջություն և երկար կյանք պարգևես Ամենայն Հայոց Հայրապետին՝ Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա կաթողիկոսին: Կաղաչենք քեզի, ո՛վ Տեր, որպեսզի հաստատուն և անջարժ պահես սրբությունը սրբոց Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը, անաստան և ամուր պահես Հայաստանյայց մեր Մայր Եկեղեցին ամենուրեք, շնորհով զորացնես եկեղեցվոր մանկունքը և նոր հովիվներ հարուցանես, որպեսզի շեն և պայծառ ըլլան հայոց եկեղեցիները: Ո՛վ Տեր, կաղաչենք քեզի, որպեսզի մեզ վերստին որդեգրության շնորհին արժանացնես, ինչպես այսօր այս սուրբ պատարագին մեջ, այնպես ալ հավիտենական երանության դրախտին մեջ, ուր հարազվարձ բերկրությամբ աստվածտեսության պիտի արժանանանք՝ այնտեղ ևս կարենալ ըսելու և փառավորելու համար զանուն Ամենասուրբ Երրորդութեանն, որ է օրհնյալ հավիտյանս հավիտենից. ամեն»: